

MAKALE BAŞLIĞI (TÜM HARFLER BÜYÜK YAZILACAK)

[Makalenin Türü]

Ad SOYAD^{1*}

Geliş Tarihi:
.....

Kabul Tarihi:

Öz

Çok anlamlılık, bir sözcüğün ya da fiilin bağlama göre çeşitli anlamlar kazanması durumunu ifade eder. Bu çalışma, Eski Türkçe döneminde sıkça kullanılan ve anlam çeşitliliği bakımından dikkat çeken ur- fiilini çok anlamlılık bağlamında incelemektedir. Fiil, Eski Türkçede hem somut hem de soyut şekillerle çeşitli anlamlarda kullanılmış; bu yönüyle çok anlamlılığın işleyişini örnekleyen zengin bir fiil biçimi olarak öne çıkmıştır.

Araştırma kapsamında fiilin anlam alanları "somut anlamlı" ve "soyut anlamlı" olmak üzere iki ana başlıkta incelenmiştir. Somut anlamlı kullanımlar arasında "vurmak/dövmek", "kazımak/yazmak", "giysi giymek", "yüklemek", "mühürlemek", "yerleştirmek", "yular takmak" gibi fiziksel eylemler yer almaktadır. Soyut anlamlı kullanımlarda ise "açıklamak", "isim vermek", "saygı göstermek", "temellendirmek", "başına kakmak", "teveccüh etmek", "üzmek" gibi soyut ve zihinsel süreçlere karşılık gelen kullanımlar tespit edilmiştir. Bu çok anlamlı yapı, bağlam ve kullanım koşullarına göre şekillenmekte ve anlam çeşitliliği bağlamdan bağımsız düşünülmemektedir.

Çalışma, Köktürk Yazıtları'ndan başlayarak Uygur metinleri (Prens Kalyanamkara, Irk Bitig, Altun Yaruk vd.), Karahanlı dönemi eserlerinden Kutadgu Bilig, Atabetül Hakayık ve sözlük türü metinlerden Divan-u Lügatit Türk taranmıştır. Bu metinsel çeşitlilik, fiilin tarihsel süreçte kazandığı anlam zenginliğini ortaya koymak açısından önemli bir dayanak sağlamaktadır. Elde edilen bulgular, Eski Türkçede fiil köklerinin nasıl anlam genişlemesine uğradığını ve çok anlamlılık olgusunun söz varlığına nasıl yansıdığını göstermesi açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Eski Türkçe, Çok anlamlılık, Somut, Soyut, Ur- fiili

YABANCI DİLDE MAKALE BAŞLIĞI (TÜM HARFLER BÜYÜK YAZILACAK)

Abstract

.....
.....
.....
.....
.....
.....

^{1*} Unvan Bilgisi, Üniversitesi, Fakültesi, Bölümü, e-posta: adisoyadi@adres.com
Orcid: Buraya Orcid numaranızı yazınız

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
..... (İtalik)

Keywords:

..... (İtalik)

Giriş

.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

Sonuç

Kaynakça

- Abik, Ayşehan Deniz (1993). 'Ali Şîr Nevâyî'nin Risaleleri Tārîh-i Enbiyâ ve Hükemâ, Tārîh-i Mülûk-ı 'Acem, Münşeât. Metin, Gramatikal İndeks-Sözlük. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ağca, Ferruh (2014). "Eski Uygurca Metinlerin Tarihlendirişi İle İlgili Tespitler". *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 21(1): 1-14.
- Akar, Ali (2008). "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Eski Bir Sıfat-Fiil Kalıntısı: {-cı}". *Turkish Studies*, 3(3): 1-7.
- Aksan, Doğan (1971). "Kelimebilimi ve Anlambilimi Ölçülerinden Yararlanarak Bir Yazı Dilinin Eskiliğini Saptama Yolları I: Kavram Alanı-Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine". *TDAY Belleten*, 253-262.

- Aksan, Doğan (2000). *En Eski Türkçenin İzlerinde Orhun ve Yenisey Yazıtları Üzerinde Sözcükbilim, Anlambilim ve Biçembilim İncelemelerinin Aydınlattığı Gerçekler*. İstanbul: Simurg Yayınları.
- Aksan, Doğan (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim I-II-III*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arat, Reşit Rahmeti (2007). *Eski Türk Şiiri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Arat, Reşit Rahmeti (2008). *Kutadgu Bilig*. İstanbul: Kabalcı Yayınları.
- Arat, Reşit Rahmeti ve Eberhard, Wolfram (1972). *Türkische Turfan-Texte VII, mit sinologischen Anmerkungen von Dr. W[olfram] Eberhard, Opuscula I – II*. Leipzig, 290-341.
- Argunşah, Mustafa ve Güner, Galip (2015). *Codex Cumanicus*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Arıkoğlu, Ekrem (2005). *Örnekli Hakaşa-Türkçe Sözlük*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arıkoğlu, Ekrem ve Kuular, Klara (2003). *Tuva Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ata, Aysu (1997). *Kıyasü'l-Enbiyâ I Giriş- Metin- Tıpkıbasım, II Dizin*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atalay, Besim (1970). *Abuşka Lûgatı veya Çağatay Sözlüğü*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Aydın, Erhan vd. (2013). *Yenisey Kırgızistan Yazıtları ve Irk Bitig*. Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Barutcu Özönder, F. Sema (1996). *'Ali Şîr Nevâyî, Muğâkemetü'l-Luğateyn, İki Dilin Muhakemesi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bayram, Bülent (2019). *Çuvaş Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Buran, Ahmet (2011). "Türkiye Türkçesi Ağızlarında -R/-R Türemesi". *IV. Uluslararası Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*. (Edirne, 27-29 Ekim 2011), 1-11.
- Caferoğlu, Ahmet (1993). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Enderun Yayınları.
- Derleme Sözlüğü I-XII* (1993). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.